

ščencev šteje trg. potnika tedaj za nameščenca, in za obvezanega na zavarovanje, če ima plačo ali zagotovljeni minimalni zaslužek.

Tudi citirana davčna zakonodaja ga uvrščuje med nameščenec, če ima trg. potnik plačo, ali poleg plače tudi provizijo.

Kakor že omenjeno, smemo tudi uredbo o zaposlitvi inozemcev glede trg. potnika tolmačiti v smislu, da gre za nameščenca.

Nerešeno torej ostane vprašanje: ali je po naši zakonodaji trg. potnik nameščenec ali ni nameščenec.

Spričo te nejasnosti pozitivnih zakonov bo edini pravilni odgovor na to vprašanje obrazložitev sodbe ljubljanskega okrajnega sodišča, ki je odločilo takole:

Trg. potnik je vsekakor pooblaščenec principala: če se kot tak smatra tudi za nameščenca, je odvisno od tega, ali ima principalu poročati dnevno o opravljenem delu in doseženem uspehu in mu polagati račun o porabi delovnega časa ali ne.

Praktična potreba bo prisilila našo pravno teorijo, da to vprašanje reši. Pot k najradikalnejši rešitvi nam pokazujeta citirani novi francoski zakon o trg. potnikih, zastopnikih, agentih in deloma tud citirani italijanski gospodarski sporazum.

Dr. Druškovič.

Književna poročila.

Timacheff N. S.: Introduction à la sociologie juridique. Paris, 1939, str. 348.

Istočasno z angleškim izvirnikom je izšel tudi v francoskem jeziku Uvod v pravno sociologijo iz peresa N. S. Timaševa, bivšega profesorja prava na ekonomsko-politični fakulteti Petrograjskega politehničnega instituta in od leta 1936. dalje izrednega profesorja sociološke sekcije Harvardske univerze. Prof. Timašev je znan v mednarodnih pravnških krogih po mnogih odličnih delih. Naj omenimo samo njegovo obširno monografijo o pogojni obsodbi, najboljše zadevno delo v ruski pravni književnosti, ki bo kmalu izšlo tudi v prenovljeni angleški izdaji, nadalje njegova številna dela, posvečena analizi in kritiki sovjetskega prava, zlasti „Grundzüge des sovjetrussischen Staatsrechts“ (Breslau 1925), in kolektivno delo: Das Recht Sowjetrusslands (Tübingen, 1925), za katero je napisal največ prispevkov. Nadalje je Timašev objavil mnogo tehtnih razprav v vodilnih francoskih, ameriških in nemških strokovnih revijah. Pričujejoči Uvod v pravno sociologijo je sad večletnih predavanj, ki jih je prof. Timašev imel na Harvardski univerzi o tem predmetu, pa predstavlja v nekem oziru sintezo vsega njegovega dosedanjega delovanja, podano s splošno sociološkega vidika. Zanimanje za sociološko obravnavanje prava ni nastalo pri prof. Timaševu šele pod pritiskom zunanjih razmer, morda z njegovim pozivom na Harvardsko univerzo, marveč je treba poudariti, da je že leta 1916. prejel od Fakultete za ekonomsko politiko na Petrograjskem politehničnem institutu nalog, naj predava „Teorijo prava na sociološki osnovi“. Ta predavanja, ki so pomenila tedaj smelo novotarijo v tradicionalnem učnem redu, je prof. Timašev nadaljeval do leta 1921., ko

se je preselil v inozemstvo. V sedanjem delu se je torej po mnogih letih vrnil prav za prav k svoji izhodni točki, k sociološkemu obdelovanju prava, obogačen z vsem izkustvom svojega dosedanjega plodnega znanstvenega dela.

Prvo poglavje knjige obravnava mesto prava v sociologiji. Pravo je socialen pojav in s sociološkega vidika skupina pravil, ki predpisujejo neke vzorce za ravnanje in ki resnično učinkujejo na člane družbe. Dejstvo, da se večina ljudi po teh legalnih vzorcih ravna, povzroča redovitost socialnega dogajanja. Naloga sociologije, ki jo avtor opredeljuje kot nomografsko vedo, je odkrivati redovitosti v socialnem življenju in jih opisati v obliki „naravnih zakonov“. Proti Kelsenovemu normativizmu, ki sploh zanika možnost sociološkega pojmovanja prava — to naj bi bilo prav tako nemogoče kakor matematično pojmovanje bioloških fenomenov ali pa moralno pojmovanje fizikalnih pojavov — uveljavlja avtor pravilno vidik kavzalnega proučevanja, ker vrednote resnično učinkujejo na življenje človeštva in določajo njegovo ravnanje. Vrednote se uveljavljajo takó kot sile, ki so predmet izkustva. Navzlic temu pravi avtor, da se vsebina norm kot vrednot da proučevati samo normativno s pomočjo konstrukcije o hierarhiji vrednot, in je v skladu s tem pridržal razlikovanje med aksiologijo in ontologijo kot dveh samostojnih kategorij, medtem ko bi po mojem mnenju aksiologija morala biti samo del ontologije. Toda to ne prihaja nadalje v poštev, saj definira avtor pravno sociologijo kot vedo, ki proučava determinacijo in koordinacijo človeškega ravnanja v družbi po pravnih pravilih. Njena glavna metoda je kavzalna in funkcionalna analiza. Na osnovi te opredelitve obravnava odnos pravne sociologije do pravne filozofije in do psihologije ter podaja historičen pregled razvoja pravne sociologije, ki je tvorba XX. stoletja in še sedaj tako rekoč v svoji otroški dobi. Čeprav je misel, da je pravo determinirano po drugih socialnih pojavih in da s svoje strani spet kavzalno učinkuje, bila izražena že v najstarejših časih, in čeprav se dober del zgodovine pravne filozofije in mnogo pravnih teorij da reinterpretirati v kavzalnem smislu, je vendar sistematično proučevanje pravnih pojavov s sociološkega vidika šele na začetku poti, ki bo — kakor je upati — plodna in uspešna. Bogat in skrbno urejen literarni pregled zaključuje prvi del knjige.

Drugi del je posvečen etiki kot eni glavnih kategorij socialne koordinacije, katere variacija je pravna koordinacija. Ravnanje je etično koordinirano, če predstavlja predpisani model ali vzorec etično vrednote. Med splošne etične vrednote spada tudi ideja pravičnosti, ki ni zgolj pravna kategorija. Vrednote so sociološke stvarnosti in etika je socialna sila, ki ustvarja in vzdržuje v skupinah etično in socialno ravnovesje. Vsakemu rušenju ravnovesja sledi reakcija socialne skupine, ki je prav tako naravna kakor reakcija živega organizma na kakršen koli stimulans. Zaradi tega bi mogli govoriti celo o „socialnem in kulturnem refleksu“, ki obstoji v nebroju individualnih zadržanj in dejavnosti. Socialno in etično ravnovesje je celota zadržanja članov skupine, ki priznavajo etična pravila in se po njih ravna v prepričanju, da so obvezna. Avtor proučuje fenomen priznavanja veljavnosti pravil, njegove različne vrste, vpliv na osebno zadržanje kakor tudi retributivne emocije, katerih učinek se javlja v socialnem pritisku. Socialni pritisk, ki služi v oporo etičnim pravilom, je v bistvu samo rezultat vseh individualnih priznanj pravil in tako si člani grupe sami kujejo verige, katere bodo morali nositi. Toda socialno in etično ravnovesje ne nastane istočasno z družbo, marveč je plod historičnega razvoja, in ravnovesje samo je podvrženo stalnim spremembam. Avtor razlikuje tri glavne tipe, na katere se spremembe lahko reducirajo:

1. sistem ravnovesja se sam razvija v svoji totalnosti; 2. objektivni elementi sistema, to je pravila, ki držijo člane skupine v stanju koordinacije, se spreminjajo; 3. subjektivni elementi sistema, to je posamezniki, ki so vezani na pravila, spremenijo nasproti tem svoje zadržanje. V prvem tipu so posebno zanimiva avtorjeva izvajanja o prehodu iz maščevanja k povračilu: socialno ravnovesje je nastalo kot posledica evolucije maščevanja. V skupini, v kateri prevladuje maščevanje, so pojmi vzročnih odnosov le zelo nepopolno razviti, ideja osebne odgovornosti še ne obstoji in prav tako ne misel sorazmernosti med škodo ali poškodbo in kaznijo. Šele ko se ti pojmi izoblikujejo in postanejo predmet socialnega pritiska, stopa primitivni instinkt maščevanja v ozadje in se družba konsolidira na osnovi mnogo bolj komplicirane ideje povračila. Ta razvoj gre vzporedno z diferenciacijo etike, ki jo avtor deli v pravo, pravnost in nraví, obravnavajoč vsako teh gran posebej v izčrpnih analizah in upoštevajoč možnosti konfliktov, ki lahko med njimi nastanejo. V tem širokem pomenu besede je etika imperativna koordinacija človeškega ravnanja, ta koordinacija pa obstoji toliko, kolikor je ravnanje nekaterih članov skupine determinirano po podreditvi drugim članom skupine. Tako prehaja avtor k proučevanju fenomena oblasti.

Problemu oblasti je posvečen tretji del knjige, v katerem prihaja avtor do zaključka, da je oblast prvobiten socialen pojav. Prav tak prvobiten socialen pojav pa je tudi etika in zato lahko obstajata etika in oblast neodvisno druga od druge. Moremo si misliti socialno področje, v katerem bi se koordinacija izvršila po etičnem vzorcu brez vsake udeležbe oblasti, a prav tako si lahko predstavljamo imperativni ali oblastni vzorec brez etičnega elementa. Odnos med oblastjo in etiko je lahko trojen: nasprotje, ravnodušje ali sorodnost. Zgodovinsko izkustvo kaže, da prevladuje sorodnost, kajti učinkovitost in celo obstoj socialne etike sta vsaj deloma osnovana na osebah, ki predstavljajo nek etičen vzor, z neko stopnjo intenzivnosti vzora pa je implicite dana tudi oblast. Za učinkovitost etike jamči socialni pritisk, ki ima lahko različne stopnje. Najmočnejši je seveda oni pritisk, ki je organiziran po aktivnem središču oblasti. Odnos med pravom in etiko si najbolje predstavljamo kot dva sekajoča se kroga. Oni del, ki se nahaja med obema sekajočima se lokoma, je pravo.

Tako prehaja avtor k četrtemu in zadnjemu delu knjige, k pojavi prava, ki se izkaže kot socialna sila, izvirajoča iz vzajemnega specifičnega učinkovanja individualnih članov skupine. V tem vzajemnem učinkovanju se združujeta etična in socialna koordinacija kakor tudi imperativna koordinacija. Pravo je nadalje historičen pojav, produkt razvoja civilizacije in ne morda neka nujna kategorija človeške misli. Avtor meni, da so stavki kakor „socialno življenje brez prava je prav tako nemogoče kakor biološko življenje brez zraka“ ali pa „družba ne more obstajati brez prava“ povsem neupravičeni, če jih presojamo v luči podatkov etnologije. Še danes eksistirajo mnoge primitivne socialne skupine, v katerih je pravo neznan pojav. Probleme, ki izvirajo iz zgodovinskega nastanka in razvoja prava, proučuje avtor v poglavju o spremembah prava, ki se začneja s tako zvanimi predpostavni ali prelegalnimi polji in prehaja preko primitivnega prava k oblasti kot sredstvu za diferenciacijo norm. S tem, da stopi oblast v službo etike, postaja pravo polagoma vsakdanji okvir socialnega življenja. Seveda gre za postopno in počasno evolucijo, v teku katere dobiva oblast malo po malem monopol legalnih sankcij. Te se diferencirajo; kazenskopravne sankcije se s časom v temelju spreminjajo, oblast pridaja nove oblike selekcije raznih pravil in oblast se tudi

sama podreja procesu legalizacije. Končno se pravo vedno bolj tehni-
zira in s tem nastane nov poklicni stan juristov. Vzporedno s tem raz-
vojem gre proces integracije prava. Poleg prava, ki je neposredna
tvorba države, obstoji še tako zvano nedržavno pravo, ustvarjeno po
socialni skupini, a priznано od države. To pravo, ki je eden izmed pri-
merov socialnega prava, imenuje avtor avtonomno. Drugi primer
socialnega prava je običajno pravo. Iz te diferenciacije nastane po-
treba proučevanja korelacije pravnih redov in avtor se še posebej
bavi z vlogo pravnikov v koordinaciji človeške dejavnosti po pravu.
Predzadnje poglavje je posvečeno integraciji prava v razvoju civili-
zacije. Pravo kot tvorba historičnega razvoja je lahko v različnih
odnosih do drugih elementov kulture. Zveza more biti povsem zunanja
in odvisna od dejstva, da nekateri vzroki vodijo istočasno do nekih
pravnih ustanov in do nekih specifičnih kulturnih oblik. Lahko pa gre
za funkcionalno in kavzalno integracijo, izvirajočo iz direktne vzročne
povezanosti med pravom in drugimi oblikami kulture, ali pa celo za
notranjo logično integracijo, če se pravo skupno z drugimi elementi
kulture podredi nekim skupnim višjim vrednotam. Končno obstoji tudi
možnost križanja in mešanja pravkar naštetih oblik. Integraciji nasprotni
proces, kateremu je posvečeno zadnje poglavje, je pravno neravno-
vesje in desintegracija prava. Zločin kot anomalija je predviden v
vsakem pravnem redu, njegovo redno ponavljanje pa postavlja pro-
blem, kako si je treba razložiti te „redovite“ anomalije, ne da bi se s
tem uničil pojem enakomernosti pravnega ravnanja. Pravo je socialna
sila, ki dobiva izraz v besednih formulah. Prestopki proti pravu ne
pomenijo, da se pravo ni pokazalo kot sila, marveč samo to, da ni
edina gibalna sila človeškega ravnanja. Eden najglobljih vzrokov prav-
nega neravnovesja je nesoglasje med resničnimi silami in verbalnimi
pravnimi formulami. Veljavnost prava in njegova učinkovitost nista
nikoli popolna; če pa se stanja pravne negotovosti kopičijo, nastane
pojav, ki bi ga mogli imenovati pravni razkroj. Pravo preneha biti
sestavni del kulture in stopi z njo v nasprotje. Eden od simptomov
tega pojava je nasprotstvo, ki nastane med zadržanjem vlade na eni in
vladami na drugi strani. Periodam razkroja pa sledi vedno nova raz-
dobja integracije, ki se običajno izraža v kodifikacijah, in tako imamo
stalni krogotok pravnih fluktuacij, ki nikoli ne preneha. S to ugotov-
itvijo zaključuje avtor svojo knjigo.

Timaševa Uvod v pravno sociologijo spada na področju pravne
sociologije med najpomembnejše znanstvene prispevke zadnjih let.
Kakor ostala dela avtorja, se tudi to odlikuje po jasnosti podajanja,
po pregledni formulaciji problemov, kritični prodornosti in prepričljivi-
vem izvajanju. Avtor upošteva vso novejšo, posebno ameriško literaturo
in njegovo delo znači pomembno stopnjo v razvoju pravne sociologije.
Obenem pa bo Uvod dobrodošel vir vsem, ki se hočejo poučiti o seda-
njem stanju pravne sociologije.

Boris Furlan.

Dr. Bajič Stojan: Delovnopravni zbornik. Zbirka zakonov, IV. zve-
zek, izdaja društvo „Pravnik“. Založili J. Blasnika nasl., Ljubljana.
1940. Str. 493.

V „Pravnikovi“ zbirki zakonov, ki je postala v kratkem času
svojega obstoja nepogrešljiv priročnik praktičnega pravnika, je izšel
meseca oktobra lanskega leta IV. zvezek, ki ga je prireditelj, privatni
docent dr. St. Bajič, nazval „Delovnopravni zbornik“. Zbral je v
njem vse predpise, ki spadajo po današnjem pojmovanju v področje
delovnega prava in ki urejajo torej službovanje na podstavi službene
pogodbe, izločil pa one, ki se tičejo službovanja na podstavi javno-

pravne namestitve. Gre torej za pravna razmerja, ki niso postala še javnopravna po njih pretežnem obsegu, ki pa se že vidno odmikajo od zasebnopravnih, in sicer tako materialno kakor tudi pravdno.

Zbornik obsega 24 pravnih virov, ki predstavljajo po prirediteljevih besedah tri glavne skupine. Dodana jim je še uredba o prenosu poslov socialne politike in narodnega zdravja od države na Banovino Hrvatsko. V prvo skupino spadajo norme, ki so si zasebnopravno naravo še najbolj ohranile, čeprav so nekatere izmed njih že tipično javnopravne, ker posegajo v službena razmerja in dopuščajo njih spremembo zaradi varovanja čisto javnih in ne zgolj službojemnikovih koristi. V tej skupini prednjači 26. poglavje našega častitljivega odz. Številne in izčrpne prirediteljeve opombe kažejo, da ti predpisi, čeprav že davno niso več poglavitni vir našega delovnega prava, še vedno nudijo osnovna načela za službena razmerja. Le dober poznavalec državlanskega prava more zato kazati na njih pravi pomen danes, ko je težišče norm o službenem razmerju preneseno v druge zakone, predvsem v novi obrtni zakon. Ta je v vsebinsko prvi, več kot polovico knjige zavzemajoči skupini tudi najmogočnejši pravni vir, pa mu je pridral prireditelj tudi največ vsebinskih pojasnil in dodatkov. Nadalje so prevzeti v to skupino še predpisi o hišnih in gospodinjskih poslih, viničarjih, novinarjih, o osebju v gostinskih obratih in o zmanjšanju režijskih stroškov denarnih zavodov in gospodarskih podjetij. Drugo skupino bi predstavljali predpisi o poslovnih knjižicah, minimalnih mezdah, kolektivnih pogodbah, tretjo pa zaščita dela v širšem smislu, t. j. zakoni o zaščiti dela in o inšpekciji dela z vsemi dodatnimi in izvršilnimi uredbami.

Zbornik nudi v vsebinskem pogledu vse, kar je veljavnega prava v tem področju. Številni zakonski predpisi, tudi najmanjše drobtinice, so priobčeni v celoti, upoštewane so celo taksne določbe, izpuščeni niso niti vojaški predpisi. Prav tako je prireditelj izčrpal dokaj bogato pravosodstvo, ki ga je objavljalo delovnemu pravu in delavski zaščiti posvečeno časopisje. Navedeno je pod črto, da se že zunanje loči bogata sodna snov od obsežnega zakonskega gradiva. Zakonske predpise spremljajo povsod srečno izbrane pripombe, ki opozarjajo uporabljaja zbornika na druge, že razveljavljene, mu kažejo ustrezna mesta v drugih zakonih, mu zbirajo dopolnitve z drugimi zakoni, mu pa nudijo tudi migljaje, kako bo rešiti sporno stvar v praksi.

V tem poročilu se more dati samo vtis, ki ga nudi bežen pregled celotnega dela, kajti vse prednosti in odlike bo zares spoznal in jih vedel ceniti samo oni, ki bo z zbornikom v roki reševal številna vprašanja. Vendar pa lahko brez bojazni izjavim, da dvomim, da ga bo zbornik pustil kdaj na cedilu. Samo mimogrede pripomnim, da na str. 12 v op. 10 navedeni poselski redi, kolikor gre za uveljavljenje zahtevkov, še niso izgubili veljave, da je poleg navedenih izvršilnih predpisov še nekaj drugih izvršilnih oprostitev ali omejitev. Vendar so to malenkosti, ki vsebinsko niti niso v ožji zvezi s priobčenimi normami. Zelel pa bi, da bi se prireditelj držal bolj že udomačenih kratic za navajanje zakonov.

Zbrano gradivo kaže tudi še na druge težkoče, ki jih je moral prireditelj premagati. Priobčena snov ni namreč enotnega kova, gre skozi in skozi za — tudi večkratne — prevode zakonov, katerih jezik že v izvirniku ni bil enoten. Enotnega izrazoslovja tudi malenkostni drobci v izvirniku priobčenih predpisov ne pospešujejo. Tako so ostale navladno očividni vnemi za enotnostjo tupatam manjše jezikovne neskladnosti, ki jih pa manj pozoren čitatelj ne bo opazil.

Na tehnično novost tudi sicer lepo opremljene knjige, na izdajo v listih naj samo opomnim.

Bajičev Delovnopравни zbornik je v vsakem pogledu uspeša knjiga, ki je prireditelju v vso čast.

Dr. R. Sajovic.

Vinci Felice: Analisi economiche. Serie prima. Nicola Zanichelli editore. Bologna 1940, 463 str.

Že pred par leti je izdal F. Vinci, profesor statistike na bolonjski univerzi v dveh zvezkih lep učbenik statistike, v katerem so zelo popolno razložene metode matematične statistike. To je njegov: „Manuale di statistica. Introduzione allo studio quantitativo dei fatti sociali. I—II. Bologna 1934“. Sedaj je izšla zbirka njegovih prejšnjih ekonomskih razprav. Prva serija te zbirke vsebuje 20 večinoma zelo interesantnih razprav, ki so bile objavljene v l. 1912—1924.

V precej obširnem uvodu k tej zbirki pripoveduje pisec o nastanku posameznih razprav in o svojih stikih povodom teh razprav z vrsto uglednih nacionalnih ekonomov. Med razpravami, ki imajo bolj splošni interes, je omeniti tele:

„Le tre fasi delle dottrine economiche“ (1912), v kateri razlaga V. zgodovinsko menjavo metodoloških struj v ekonomski literaturi; „I moventi del risparmio“ (1914), kjer je razen teoretičnih misli zbrano mnogo statističnega gradiva o obrestni meri in prihrankih; „L'induzione quantitativa negli studi economici“ (1915), v kateri podaja pisec zelo interesanten pregled razvoja matematično-statističnega proučevanja gospodarskih pojavov, počenši od spisov Italijanov Francesco Balducci Tegolettija (1350) in Luca Pacioli (1494), ki sta po piščevem mnenju položila začetke gospodarske aritmetike, in končuje s spisi Američana Irvinga Fisherja; „L'elasticità dei consumi“ (1918—19), ki predstavlja precej obširno razpravo z matematičnimi izrazi za merilo elastičnosti potrošnje in s številnimi statističnimi podatki iz tega področja; „Brevi considerazioni sui cambi“ (1919), kjer so podane nekatere formule mednarodnega denarnega tečaja in je izvedena statistična verifikacija teh formul; „L'esito dei conflitti di lavoro“ (1919), kjer se analizirajo stavke in njihovi uspehi v zvezi z različnimi činitelji, ki vplivajo na te uspehe; „L'organizzazione del lavoro“ (1920), v kateri se razmotriva Taylorjev sistem znanstvene organizacije dela; „La question des matières premières et des denrées alimentaires“ (1921), ta razprava reazumira vsebino sedmih poročil, predloženih l. 1921. Društvu narodov in nanašajočih se na žito, volno, bombaž, premog, petrolej, železo in umetna gnojila; „Sulle distribuzioni dei redditi“ (1921—24), kjer se pisec naslanja na V. Pareto in analizira s pomočjo verjetnostne teorije formule razdelitve dohodkov.

Iz tega kratkega pregleda se vidi, kako je pestra in bogata vsebina navedene knjige.

Ostale razprave, uvrščene v to zbirko, so bolj specialne po svoji vsebini, toda vsaka izmed njih se odlikuje po tehtni znanstveni obdelavi izbranih vprašanj.

Aleksander Bilimovič.

Feldmann Alfred: ABC der Wirtschaft. Eine schweizerische Einführung in die Grundfragen moderner Wirtschaft. Bern 1940, 149 str.

Ta knjiga je posvečena švicarski učiteljski zvezi in je zelo poučna tako po svojem besedilu kakor še posebno po številnih krasno izdelanih nazornih grafičnih slikah. Slike so sestavljene po metodi, ki jo je uvedel dunajski „Gesellschafts- und Wirtschaftsmuseum“. Razen tega je vsakemu oddelku dodana skrbno izbrana literatura dotičnega vprašanja. Obenem so tudi navedene naloge za samostojna gospodarska proučevanja in ankete.

Knjiga se deli v dva dela. Prvi se bavi z nastankom modernega gospodarstva ter razpravlja o rasti prebivalstva, o tehničnem napredku, njegovih ugodnostih in senčnih straneh, o srednjeveškem gospodarstvu in prehodu k novi dobi in sicer k dobi strojev, o svetovnem gospodarskem prometu in krizah, o moderni organizaciji produkcije in položaju delavstva, o koncentraciji produkcije, o denarju, kreditu, bankarstvu in zavarovanju.

Drugi del je posvečen Švici, in sicer posebnostim in pomenu njenega gospodarstva. Predvsem je podana nazorna primerjava stanja švicarskega naroda (des schweizer Volkes) za časa starih očetov z njegovim sedanjim stanjem. Nato sledita zelo zanimivi poglavji o švicarskem kmetu in o industrijskem narodu s kratko, toda jedrnato karakterizacijo zelo visoko razvite švicarske industrije. To karakterizacijo izpolnjuje poglavje z nazivom: pastirji ali mehaniki? Kratko poglavje govori tudi o Švici kot o deželi tujskega prometa. Dalje je podan kratek opis švicarskih bank, ki so se posebno razvile in prišle do veljave za časa svetovne vojne. Poglavje o švicarski zunanji trgovini zaključuje knjigo, ki se konča še z zaključnimi stranmi, na katerih se pisec dotika vprašanja: kaj mora nastati? ter reazumira svoj odgovor na to vprašanje s tole ugotovitvijo: „Stojimo šele v začetku pretresajočega boja, v katerem se je danes zasebno in od države vravnano gospodarstvo pričelo boriti za zadnjo rešitev celotnega zgodovinskega razvoja, in sicer za končno rešitev socialnega vprašanja“.

Knjiga je zelo poučna v dveh ozirih: 1. po načinu, kako pisec predvaja statistično gradivo; v tem oziru bi bilo res lepo, če bi kaka gospodarska ali prosvetna slovenska organizacija založila nekaj sličnega za gospodarstvo Jugoslavije ali Slovenije, in 2. po opisu švicarskega gospodarstva, ki ima glede na naravne pogoje in na svojo strukturo veliko sličnega z gospodarstvom Slovenije. Zato so marsikateri problemi, ki jih obravnava pisec, tudi problemi, pred katerimi stoji slovensko gospodarstvo.

Aleksander Bilimovič.

Dr. Gruhl Karl-Ernst: Grundfragen des nationalsozialistischen Wirtschaftsrechts. Konrad Triltsch-Verlag, Würzburg-Qumühle, 1939, str. 88.

Pisec te brošure označuje število veljavnih gospodarskih kazenskih predpisov — kot neznansko („enorme Zahl“, str. 69), pa se je potrudil, da je spravil vsaj najvažnejše v primeren sistem. Kdor prečita njegovo delo, ta se bo pač čudil, kako težavno delo so mogli Nemci „tretjega rajha“ v primeroma malem razdobju opraviti, razumel pa bo tudi, da je tako delo moralo imeti uspehe za preskrbo države z vsem, kar ji je bilo treba, tudi za vojskovanje. Študij te brošure je torej ne samo zajemljiv, ampak tudi koristen in poučen. Uvodoma je avtor razložil pomen gospodarskega kazenskega prava. Izhodišče je organizirano gospodarstvo s svrho, da se vsepovsod vzdrži načelo nacionalnega socializma: „Korist občestva prednjači pred koristjo posameznika“. Pravilna izvedba tega načela velevala, da se tudi preko kazenskega prava poskrbi za redovnimi kaznimi za ustrezno gospodarstvo. Ne etika, ampak notranji red občestva je cilj; ta pa ni nekaj stalnega, ampak se ravna po trenutnih razmerah. Kako je do te zamisli prišlo, o tem je dal avtor kratek, pa zelo tehten zgodovinski pregled od početka srednjega veka do svetovne vojne (str. 8—28). Podčrtaval je, kako je individualistično pojmovanje v gospodarstvenem življenju kvarno vplivalo na državo kot predstavnico občestva; kako je zgoraj navedeno načelo postalo jezgro nacionalnega socializma. Vsaka obogatitev posameznika na stroške občestva je moralo postati kaznovanja

vredno dejanje. Početki segajo v l. 1936., ko je bila proglašena teza vodje Hitlerja: „Zoper vsakogar, ki poskuša konjunkturo in polet Nemčije izkoriščevati zase, zoper parazite bom postopal z drakoničnimi odredbami.“ Takrat se je postavil gospodarstven načrt za bodočo štiri-letko, pričele so izhajati naredbe kazenskoppravnega značaja za vsako kršitev smotrne izvedbe tega načrta; v pogledu očuvanja dela na deželi, kritja potreb lesa, posredovanja dela, zavarovanja brezposelnih, prijave oseb odpuščenih iz šol, ureditve delavnosti v posameznih obratih. Vzporedno se je gibala politika ustvarjanja in regulacije cen. Najtežje kazni, tudi vŕza (Zuchthaus) so se moge diktirati, vendar so v praksi še precej zalegle redovne kazni. Vsaka sabotaža se hudo kaznuje. Devizno gospodarstvo je zahtevalo novih strogih naredb, vse odreja dvojno kazen, na prostosti do 10 let, v denariu do desetkratne vrednosti dotičnega predmeta. Za izdajo naroda (Volksverrat), ki je dobil dokaj široko pa (po našem mnenju) elastično vsebino, so ustanovljeni v območju vsakega višjega deželnega sodišča posebni ljudski sodni dvori (Volksgerechtshof). Vse je prišlo pod državni nadzor, prehranjevanje, obrt, promet, celo avtorske pravice. Na kraju brošure je govora o tem, kako naj se vse te silno važne, pa še nepregledne naredbe spravijo v enotni sistem: Sprejme naj jih nov kazenski zakonik, čeprav gre v bistvu za vojno gospodarstvene cilje: Saj vojno gospodarstvo ni posebno polje, ampak idejno istovetno z vojno obrambo države. Temeljni značaj državne vojnoobrambene sposobnosti mora ostati ohranjen. V takem duhu je pisana brošura, toda zelo pregledno in jasno. Za današnje čase odličen dokument miselnosti, pa tudi dober pripomoček za orientacijo v državnih gospodarskih zadevah, pa ne samo kriminalistom, ampak tudi politikom in pravnikom — sploh.

Dr. Metod Dolenc.

Magdić Milivoj: Propisi o zaštiti građanskih lica pozvanih na vojnu dužnost. Jugoslavenska štampa. Zagreb 1941. Str. 82.

Pravni referent zagrebške delavske zbornice Magdić je zbral v imenovani knjigi štiri pravne vire Banovine Hrvatske, ki so pa istovetni z drugimi, ki veljajo na ostalem državnem ozemlju, in to: uredbo o pomoči družinam oseb, ki so bile klicane v vojaško službo, uredbo o odlaganju plačevanja najemnine, naredbo o odložitvi izvršbe in naredbo o ureditvi službenih razmerij, če je službojemnik poklican v vojaško službo. Tem predpisom je napisal predgovor, v katerem je na kratko povzel vsebino priobčenih zaščitnih norm, tem samim pa dodal številna pojasnila, ki bodo služila dobro tako tistim, ki bodo te norme uporabljali, kakor tudi onim, ki se bodo koristili z zaščito. Prireditelju je bilo predvsem na tem, da je s primernimi lastnimi opombami raztolmačil zakonske izraze, pa tudi s citati iz drugih zakonov, tako da bo jezik teh predpisov vsakemuumljiv. Opravil je nedvomno dobro in koristno delo.

Dr. R. S.

Dr. Trofenik Rudolf: Rassegna di Letteratura giuridica Jugoslava. Anno 1935. Rim. 1940. Poseben odtis iz Bibliografia Giuridica Internazionale — Vol. IV, fasc. 6. Str. 730—752.

S pričujočim zvezkom je pričel dr. Trofenik nadaljevati z delom, ki ga je za leta 1928. do 1932. opravil podpisani. Vsa snov je razdeljena na XXIV oddelkov, v teh pa še na pododdelke. Tako so n. pr. v oddelku kazensko postopanje pododdelki: osnovni predpisi, novi zakoni, veljavnost kazenskoppravnih predpisov, kazenskoppravna načela, pristojnosti, oškodovanec, zasebni udeleženec, branilec itd. Ti pododdelki pa niso označeni s posebnimi številkami, ampak le označeni po alfabetskem redu pisateljev. Obširnost priobčenega gradiva kaže, da

naša pravna književnost iz leta v leto narašča, da izide vsako leto tudi več obširnejših pravnih del. V okviru naloge, ki jo Bibliografija Giuridica Internazionale skuša doseči, je Trofenikovo delo več kot izčrpno in zasluži v tem pogledu vso pohvalo. **Dr. R. S.**

Dr. Blagojević O. Vidan: Nasledjivanje kod zadužbina. Poseben odtis iz Pravosudja 1940. Beograd. Str. 10.

Dr. Blagojević O. Vidan: Nekoliko napomena po pitanju građanske odgovornosti povodom jedne sudske odluke. Poseben odtis iz Našeg Saobraćaja 1940. Beograd. Str. 24.

Dr. Blagojević O. Vidan: Značaj i primena § 369 Grpp. Poseben odtis iz Arhiva za pravne i društvene nauke. Beograd. 1940. Str. 4.

Bastajić Branko: Finansije opštinskih samouprava s naročitim pogledom na opštinske samouprave u Jugoslaviji. Samozaložba. Novi Sad. 1941. Str. 240.

Djislalović V. Radivoj: Namesništvo. Studija iz uporednog ustavnog prava. Samozaložba. Novi Sad. 1940. Str. 404.

Godišnjak Pravnog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Knjiga I. Zagreb. 1941. Izdanje Pravnog fakulteta. Str. 264.

Kociper Stanko: Pravne starine iz ormoškega okraja. Ponatis iz Časopisa za zgodovino in narodopisje. Maribor. 1940. Str. 58—59.

Razprave. Zvezek prvi. Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani. Pravni razred. Ljubljana. 1941. Str. 260.

Schauer Dolfe: Naša prva zadruga. Ponatis iz Zadrugnega vestnika. 1940. Ljubljana. 1940. Str. 27.

Članki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv LIX, 1: Aleksejev N.: Istorija političkih teorija. Djordjević J.: Američke političke stranke. Nedeljković B.: Načelo publiciteta (Materialno zemljišno pravo). Vukčević R.: Naše pravosudje. Marković T.: Nemačka i Jugoistok Evrope. Denković D.: Asistentska služba i staž za polaganje sudiskog ispita. Djordjević V.: Rok za povraćaj carinskih dažbina naplaćenih pri uvozu na neizvesnu prodaju nije predviđen u Carinskom zakonu. — Arhiv LIX, 2: Struve P.: „Prvobitna“ i „primarna“ ekonomska kultura i problem evolucije svojine. Vasiljević T.: Značaj brzine i uzroci sporosti Krivičnog postupka. Čulinović F.: Pravo i narod. Klićković S.: Raspadanje pojma ekspropriacije u posleratnoj Nemačkoj. Domanović Z.: Predlog za izmenu. Denković D.: Porodični dodatak i usvojena deca (Povodom nesaglasnosti dveju uredbi). — Branić 2: D. N. S.: Jedan slučaj ortakluka iz § 23 trg. zak. Amar L.: Reč — dve o ulozi državnih tužilaca. Djordjević D.: Uslovna osuda u vezi sa naknadom štete. Milović A.: Uticaj pritvora i istražnog zatvora na zamenjivanje kazne zatvora novčanom kaznom „ako se cilj i obim može postići“ — § 71 tač. 5 u v. § 77 k. z. Grubiša M.: Rešavanje spornih i prejudicialnih pitanja u vanparničnom postupku. — Mjesečnik 1: Digović P.: Preuredjenje države i daljnja izgradnja Banovine Hrvatske. Lenac R.: Kako i kada kupoprodaja raskida uporabu. Alajbegović M.: O kritici hadisa kao podloge za izgradnju islamskoga prava. Bazala B.: Mogućnost obnovenja postupka u vanparničnim stvarima, te u građanskim parničnim stvarima, koje nisu dovršene osudom. Lovrić E.: Celso Cavallieri. — Mjesečnik 2: Stahuljak M.: Dr. Adalbert Barić. Trgovčević M.: Spoj ovlaštenoga prava u zemljišnoj zajednici s ovlaštenim nekretninama. Blagojević B.: Samopomoć kao oblik pravne zaštite. Kesterčanek F.: Otkazno pravo po XVI. poglavlju o. g. z. Kulišić K.: Stalno i privremeno, uzdržavanje, žene poslije stupanja na snagu novoga neparničnoga, izvršnoga i građ. parničnoga postupnika. — Pravosudje 1—2: Lazarević A.: Sudovi i nadležnosti u izvršnom postupku. Šćepanović

A.: Pravo na zakoni deo nasledja kod testamentalnog nasledjivanja. Vilićević V.: Posed prava i pravo na posed. Aleksić R.: Dosudjivanje troškova Državnoj hipotekarnoj banci. Bulatović M.: Tumačenja i primena § 141 K. z. Rašković D.: Imperium Banovine Hrvatske. Solovjev M.: Invalidski zakon. Tucanović M.: Kritika pozitivističkog pravnog pozitivizma. Perović N.: Tečajeve za vežbu sudiskih pravnika.

Razne vesti.

II. redna glavna skupščina društva „Pravnik“ se je vršila dne 12. februarja 1941 v sejni dvorani odvetniške in notarske zbornice ob udeležbi nad 70 članov. Predsednik dr. jur. et h. c. Metod Dolenc je otvoril skupščino z naslednjim nagovorom:

Slavna skupščina! Dovolite, da se predvsem spominjam dejstva, da smo se danes že drugič na skupščini sestali, odkar vihra po svetu strašna vojna, ki je tudi že na našo državo vrgla svoje temne sence: Ni nas še obiskal bojeviti Mars, pač pa je dobra Ceres že močno zaskrbljena, kako nas bo pravilno prehranjevala. Takšno razpoloženje pa nas kolikor toliko navaja, da primerjamo dobo, v kateri smo prestopali svetovno vojno z dobo, v kateri živimo danes, seveda glede našega društvenega življenja. Takrat, l. 1914. je nameravalo društvo Pravnik proslaviti svojo 25 letnico, toda razen slavnostne številke našega glasila ni bilo mogoče izvesti proslave v količnejši pomembnejši obliki. Tudi sedanji vojni čas nam je preprečil, da bi bili priredili jugoslovanski pravniki drugič na slovenski zemlji kongres pravnikov. V svetovni vojni pa ni bilo več mogoče redno izdajanje društvenega glasila, ni bilo oportuno sklicevati vsakoletne društvene skupščine, ni bilo ne predavanj, ne izletov, vse je obtičalo v strahu in trepetu, kaj bo s Slovenci sploh, kaj posebej z našim društvom. V sedanjem, že skoraj poldrugo leto trajajočem vojnem času pa izhaja naše strokovno glasilo redno v določenem obsegu s trojno prilogo, seje odbora se vrše, na njih se delajo načrti, n. pr. da se na rojstnem domu v Borovnici odkrije spominska plošča našemu pokojnemu častnemu članu dr. Danilu Majaronu. Zasnovali smo načrt, da eventualno skupno z Akademijo znanosti in umetnosti postavimo nove temelje za pravno terminologijo. Trudimo se, da pomagamo naraščaju na pravniški fakulteti k lažjemu študiranju. Tudi družabnost smo gojili in gojimo slej ko prej v naši pravniški družini. Ne zaradi opravičevanja, ampak v pojasnilo bodi omenjeno, da je tudi za predavanja v tej zimi preskrbljeno, dasi smo jih morali sredi preteklega decembra zaradi hudega mraza prekiniti.

Mislim, da ta kratek pregled našega delovanja jasno kaže, kako zelo se razlikujejo na dobro stran razmere v sedanji vojni dobi od onih za časa štiriletne svetovne vojne. Seveda nam pravnikom ni treba šele poudarjati, da je edini in pravi vzrok tega dejstva to, da ne živimo več pod tujo mačehovsko vladavino, ampak da se udeležujemo v svoji domovini pod okvirjem Kraljevine Jugoslavije. Hvaležni moramo biti torej usodi, da nam je to naklonila, posebej hvaležni pa tudi vsem činiteljem, uradnim in zasebnim, ki so nam spričo težkih časov, kakor koli priskočili na pomoč v tej ali oni obliki, da moremo obvladati težke prilike. Predvsem naj poudarim veliko naklonjenost, ki jo uživamo pri gospodu banu dr. Marku Natlačenju. Dal nam je obljubo, da bo podprl naše delo v terminološkem odseku z nagrajevanjem stalne moči, ki bo morala biti postavljena. Dalje ne smem pozabiti velike